

ERASMUS+ IZMENJAVA ZA UČITELJE: CLIL V DUBLINU

Mag. Nika Cebin, prof. kemije, Maja Lebar Bajec, prof. angleščine,
Gimnazija Ledina, Ljubljana

CLIL je kratica za content language integrated learning. V slovenščino bi to prevedli kot poučevanje nejezikovnih predmetov v tujem jeziku, kjer gre za hkratno učenje vsebine učnega predmeta in jezika, v katerem se predmet poučuje. Po pristopu CLIL se vsebinsko in jezikovno delo povezujeta – v središču jezikovnega in vsebinskega pridobivanja je razumevanje besedila. Učitelj mora veliko pozornosti posvetiti bralnim, učnim in delovnim strategijam.

Rezultati mednarodnih raziskav so pokazali, da je bila motivacija dijakov pri uri z metodo CLIL večja, da so si dijaki zapomnili več novega besedišča v tujem jeziku in ga aktivneje uporabljali kot pri klasični uri tujega jezika. Tak način dela predstavlja za učitelja velik izziv, saj od njega zahteva več načrtovanja in usklajevanja z učiteljem tujega jezika in podpore dijaku, kar doseže z metodami učenja, uporabo IKT-ja, sodelovalnimi tehnikami učenja in poučevanja, formativnim spremljanjem dijakov in povratnimi informacijami ter tesno povezanostjo s konkretno-praktičnimi nalogami. Vse to se odraža v uporabi usvojenega znanja dijakov v tujem jeziku (v avtentičnih situacijah). Evropsko izobraževanje Erasmus+ (za učitelje) z naslovom *CLIL in Dublin* (pod vodstvom organizacije English Matters), ki sem se ga udeležila, je potekalo od 25. julija do 5. avgusta 2016. Vključevalo je širok spekter pridobitve kompetenc, na primer metodično-didaktične kompetence, jezikovne kompetence (sporazumevanje in načrtovanje poučevanja določene predmetne vsebine nejezikovnega predmeta v tujem jeziku), sporazumevanje v tujem jeziku, kulturne in socialne kompetence. Tečaj je med drugim temeljil tudi na avtentičnem spoznavanju Irske, predvsem njenega glavnega mesta Dublina in njegove okolice. Izobraževanje je potekalo na Univerze Svete trojice (Trinity College).

Glavni cilji izobraževanja:

- naučiti se načrtovati učno uro po metodologiji CLIL, kjer je določene

na vsebina (tematika) povezana z aktivno uporabo tujega (angleškega) jezika (uporaba učnih strategij, tehnik sodelovalnega učenja in skupinskega dela, uporaba različnih orodij, kot so pojmovne mape in drugi vizualni pripomočki, uporaba IKT, formativno spremljanje napredka dijakov, vrednotenje in ocenjevanje dijakov);

- naučiti se izdelati portfolio CLIL (refleksijsko pismo v obliki dnevnika) in ga beležiti;
- ustvariti različne komunikacijske situacije za izboljšanje besedišča, izgovorjave in uporabe angleškega jezika (avtentično učenje jezika v irskem okolju);
- deliti in izmenjati izkušnje s kolegi iz različnih evropskih dežel;
- najti stičišče za prihodnje sodelovanje v evropskem šolskem partnerskem odnosu.

Lastnosti metodologije CLIL

Udeleženci izobraževanja CLIL smo uvodoma spoznali uporabo ene od tehnik sodelovalnega učenja – skupinski intervju (*team interview*). Razdelili smo se v štiri skupine in vsak od udeležencev v posamezni skupini si je najprej zastavil tri vprašanja v povezavi s svojim poučevanjem, jih zapisal na list, nato pa smo na posamezna vprašanja odgovarjali drugi udeleženci skupine. Med izobraževanjem smo spoznali še druge zanimi-

ve tehnike sodelovalnega učenja, ki so po metodologiji CLIL zelo dobrodošle. To so *think-pair-share*, *quiz-quiz-trade*, *pens in the middle*, *date time*, *pass the page*.

CLIL je krovno poimenovanje za odprt didaktični koncept pouka, v katerem se vse ali določene jezikovne vsebine nejezikovnega predmeta obravnavajo v tujem jeziku. CLIL združuje vsebinsko, jezik in učenje (Marsh 2002). Tuji jezik postane orodje poučevanja, fokus poučevanja je na strokovni vsebini posameznega predmeta.

Po Marshevi definiciji CLIL-a ta koncept pouka zajema sledeči okvir štirih C-jev: *culture* – kulturo (državljanstvo, svetovna kultura, spoznavanje drugih in samega sebe, strpnost in sprejemanje drugih), *community* – skupnost (jezik kot sredstvo za sporazumevanje in učenje, fraziranje, komunikacija, ponavljanje, interakcije, kreativno mišljenje, sodelovalno učenje), *content* – vsebino (pridobitev znanja, veščin in razumevanja) ter *cognition* – zavest (taksonomske stopnje po Bloomu: ponavljanje ali reprodukcija, razumevanje, uporaba, analiza, evalvacija – argumentiranje in kreativnost). V sklopu metodologije CLIL mora dober učitelj upoštevati še deset različnih učnih tipov (Gardener 1983): *naturalist* (*nature smart*), odprt za ljudi (*people smart*)/

CLIL je krovno poimenovanje za odprt didaktični koncept pouka, v katerem se vse ali določene jezikovne vsebine nejezikovnega predmeta obravnavajo v tujem jeziku.

interpersonal), logično-matematični tip (*number smart/logical/mathematical*), vizualni tip (*picture smart/visual*), usmerjen vase, introvertiran tip (*self smart/interpersonal*), gibalni, kinestetični tip (*body smart/bodily-kinesthetic*), glasbeni tip (*music smart/musical*) in jezikovni, lingvistični tip (*word smart/linguistic*).

Pri tem konceptu pouka se morajo dijaki počutiti sproščeno, varno in sprejeto. Za to je odgovoren učitelj.

Prav tako metodologija CLIL vključuje orodja treh A-jev za načrtovanje učne ure (*analyse, add in apply/assure*).

Najprej je pomembna analiza (*analyse*) vsebine za jezik učenja (potrebno je definirati vsebino in analizirati, kakšen jezik je potreben za razumevanje koncepta vsebine). Sledi dodajanje (*add*) vsebine k jeziku za učenje, pri čemer je poudarek na učecem; kot učitelj je potrebno pomisliti, kako graditi vsebino in hkrati uporabiti tuji jezik za učenje; dijaki potrebujejo strategije za uspeh pri branju besedila ali pisanja. Kot zadnje orodje treh A-jev je smiselnost, ustreznost (*apply assure*), tj. smiselnost vsebine skozi učenje, z uporabo miselnih veščin, ki jih dijaki uporabijo v okviru dogajanja.

Načrtovanje učne ure po metodologiji CLIL

Učitelj mora pri načrtovanju obravnavane tematike po metodologiji CLIL upoštevati

(1) jezikovne zahteve:

- učitelj tujega jezika naj pomaga/nauči učitelja nejezikovnega predmeta novo besedišče, ki ga zahteva obravnavana tema,
- dijaki naj v čim večji meri uporabljajo besedišče in slovnico tujega jezika: **socialni jezik**, to so veščine, ki jih potrebujemo za vsakodnevno konverzacijo (*BICs – basic interpersonal skills*), in **akademski jezik**, ki obsega razumevanje in

uporabo formalnega jezika; vključuje uporabo možnih rezultatov; to je jezik razumevanja določene tematike predmeta (*CALP – cognitive academic linguistic proficiency*);

(2) izbiro gradiva, orodij in aktivnosti:

- učitelj poskrbi za nadgradnjo vsebine in učenje tujega jezika, pri čemer uporablja tehnike učenja (VŽN, pojmovne mape), vodi skupinsko delo in poskrbi za sodelovalno učenje z uporabo različnih tehnik, kot so *pass the page, pencils in the centre, date time, quiz-quiz-trade, think-pair-share, think interview, sharing information of topic*;

(3) vključenost miselnih procesov (pomnjenje, klasifikacija, evalvacija, utemeljevanje in analiza) po Bloomovi taksonomiji z upoštevanjem višjih in nižjih taksonomskih stopenj učenja.

Višje taksonomske stopnje učenja (*HOTS – high order thinking skills*) s pogosto uporabljenimi glagoli so:

- uporaba (pokaži, dopolni, uporabi, razvrsti, oceni, ilustriraj, reši),
- analiza (primerjaj, razloži, oceni, razvrsti, identificiraj, zanikaj, odkrij),
- evalvacija (presodi, razvrsti po prioriteti, priporoči, odloči, izberi),
- kreativnost (načrtuj, odkrij, oblikuj, sestavi, predstavlja, oceni).

Nižje taksonomske stopnje učenja (*LOTS – low order thinking skills*) s pogosto uporabljenimi glagoli so:

- pomnjenje (opiši, imenuj, napiši, povej, najdi, opredeli),
- razumevanje (razloži, primerjaj, razpravlja, napovej, prevedi, pojasni).

(4) IKT v CLIL-u

Uporabni načini predstavitev (poleg PPT) so *Prezi, Tes, Zunal, Teachers pay teachers*.

Različni programi, ki jih dobimo na spletu in jih lahko uporabljamo ter

vključujemo v metodologijo CLIL, so: *Tablete@ando, Piscart, Timeline, Quizmo, Mindomo, News-o-matic in Kahoot*.

Strategije za uspeh poučevanja po metodologiji CLIL

Strategije pred nalogo

Pred vsako nalogo, ki jo bodo dijaki opravljali, mora učitelj postaviti učne cilje, določiti kriterije za merjenje uspešnosti opravljene naloge in postaviti časovni okvir dela.

Strategije med nalogo

Dijaki najprej določijo ključno besedišče vsebine (tematike) in povedo pomen besedišča in vsebine besedila. Uporabljajo lahko dvojezični slovar, delo lahko poteka v dvojicah ... Učitelj lahko predlaga dijakom, kako naj si zapomnijo nove besede ali pojme. Potem sledi gradnja vsebine, t. i. odranje (*scaffolding*), kjer je učitelj tisti, ki zagotavlja različne strategije kot podpora dijakom pri razumevanju, procesiranju in tvorbi nove vsebine v tujem jeziku. Za določeno temo je potrebno, da učitelj dijake najprej motivira, naloge razporeja po korakih z vmesnimi odmori, dijake spodbuja in jim pomaga, če potrebujejo usmeritev (pomoč), priskrbi vizualne in zvočne spodbude ter daje dijakom pozitivne povratne informacije.

Strategije po nalogi

Po nalogi sledi vrednotenje in ocenjevanje dijakov. »Standardi znanja« so orodje za načrtovanje učnih rezultatov. Dovoljujejo, da učitelji prilagodijo in diferencirajo heterogene razrede glede na različne ravni znanja. Dobro je, da učitelj dijakom obrazloži standarde znanja in določi jasne kriterije pred ocenjevanjem oziroma pred začetkom učne enote po CLIL-u. Načini ocenjevanja niso le pisni ali ustni v klasični obliki, pač pa so lahko ocenjeni tudi predstavitve samostojno opravljene naloge, prikazan in opisan demonstracijski poskus pri biologiji, kemiji ali fiziki in podobno, prilagojeno posameznemu predmetu.

Prispevek poučevanja po metodologiji CLIL je predvsem v tem, da ga z

učenjem strokovnih vsebin in jezika hkrati postavlja v realne življenjske situacije, v katerih se dijaki aktivno soočajo s problemi in njihovimi možnimi rešitvami.

Realne življenjske situacije, v katerih se dijaki aktivno soočajo s problemi in njihovimi možnimi rešitvami.

Predstavljen je konkreten primer priprave kot del načrtovanja učne enote po metodologiji CLIL, ki je bila izvedena v okviru izmenjave Erasmus+ med nizozemskimi in našimi dijaki.

Hrana in trajnost – sadje in njegov pomen za zdrav način življenja
Food and sustainability thrive (FAST) – fruit and its benefits in a healthy lifestyle

Ciljna skupina: dijaki v starosti med 13. in 17. letom.

Tema: vloga hrane (sadja) in trajnosti v vsakdanjem življenju mladih.

Temeljna vprašanja:

1. Katere pomembne snovi (makro- in mikrohranila) so prisotna v hrani (sadju)? Kateri vitamini in minerali so prisotni v različnih vrstah sadja?
 2. Primerjajte nizozemsko in slovensko tradicionalno hrano in opišite pomen uravnotežene, zdrave, ekološko pridelane, lokalne in domače hrane; zapišite slabosti hitre hrane.
 3. Projektno delo/e-raziskovanje: Zapišite pojme, ki se nanašajo na naravno (ekološko) pridelano hrano glede na evropske zahteve, in jih razložite.
 4. Utemeljite barvo sadja s prisotnostjo pomembnih sestavin (vitamin, minerali ter fitokemikalije, med katerimi so najbolj poznani antioksidanti), ki imajo velik vpliv na zdravje.
- Aktivnost:** Dijaki pričnejo raziskovati temo s poudarkom na hrani in trajnosti z uporabo tehnike učenje učenja, VŽN. Najprej zapišejo, kaj o omenjeni temi že vedo, sledi zapis, kaj si želijo vedeti, in na koncu zaključene teme odgovorijo še na vprašanje, kaj so se naučili. Del projekta poteka frontalno, večji del pa v parih

in skupinah z uporabo sodelovalnih tehnik učenja (skupinski intervju) in IKT-ja (pametni telefoni, tablice in povzetek učne enote z igranjem igre v *Kahootu*).

Čas: 4 ure.

Cilji:

Splošni cilji:

- definirati pomen trajnosti v prehrani,
- spodbuditi dijake k uživanju lokalne, ekološke in doma pridelane hrane,
- povečati zavest dijakov o prednostih lokalne, ekološke in doma pridelane hrane.

Predmetni cilj: poznavanje različnih vrst sadja in načinov kmetovanja v Sloveniji (ekološko, integrirano in tradicionalno).

Učni cilji:

- spoznavanje pomena raznolikosti sadja,
- spoznavanje terminologije za hrano, pridelano na čim bolj naraven način (trajnost),
- spoznavanje zakonitosti trajnostne pridelave glede na evropske standarde.

Ključni vidik: vloga sadja v prehrani in njegov vpliv na zdravje.

Glavne značilnosti

Predznanje: osnovno znanje biologije, kemije in prehrane.

Priprava: delovni zvezek (učni listi) in ppt predstavitev, kviz (*Kahoot*).

Navodila: delovni zvezek, pisala, pametni telefon ali tablica z medmrežno povezavo.

Postopek:

- Korak 0.

Predstavitev dijakov, ki je zasnovana na sodelovalni tehniki učenja (skupinski intervju ali *think-pair-share*).

- Korak 1. Uvod v temo: Hrana in trajnost

Priloge 1, 2 in 3.

a) Vsak dijak izpolni preglednico in odgovori na vprašanja učne strategije VŽN: *Kaj o temi že vem?* in *Kaj se želim pri tem naučiti?* Na vprašanje *Kaj sem se o temi naučil?* odgovori vsak posameznik ob zaključku teme. (Priloga 1)

b) Dijaki sodelujejo pri učenju besedišča, ki se nanaša na hrano. Najprej

dopolnijo prilogo v delovnem zvezku in napišejo makrohranila: proteini in maščobe rastlinskega in živalskega izvora, zapišejo kemijske strukture enostavnih ogljikovih hidratov/monosaharidov (glukoza, fruktoza), sestavljenega disaharidnega sladkorja (saharoza) in kompleksnih ogljikovih hidratov (celuloza, škrob). Nadaljujejo s spoznavanjem mikrohranil (vitamini, minerali, vlaknine, fitokemikalije – antioksidanti in voda). Zapišejo imena oz. formule za različne minerale in vodotopne ter lipidotopne vitamine. (Priloga 2)

c) Dijaki so razdeljeni v skupine po šest: trije slovenski in trije nizozemski dijaki. Pogovarjajo se o slovenskih in nizozemskih tradicionalnih jedeh, napišejo recept za tradicionalno nizozemsko in slovensko sladico in naredijo zapiske o predlogih za zdravo, uravnoteženo, lokalno in ekološko pridelano hrano ter razmislijo o slabostih hitre hrane. Zapišejo tudi vse tisto, kar že vedo o hrani in trajnosti, ki je s tem povezana. Vsaka skupina predstavi zaključke diskusij in zapiskov. (Priloga 3)

č) Dijaki poslušajo kratko predavanje z naslovom: *Zakaj govorimo o trajnosti pri prehrani v Evropi in na svetu s poudarkom na sadju v Sloveniji (glavne značilnosti in vrste sadja, njegov vpliv na človekovo zdravje, energijska vrednost različnega sadja, pridelava in predelava različnih vrst sadja)*. Sodelujejo v predavanju.

- Korak 2. Projektno delo: E-RAZISKOVANJE: OZNAKE ZA HRANO, KI JE PROIZVEDENA NA NARAVNI (EKOLOŠKI) NAČIN GLEDE NA EVROPSKE STANDARDE

a) Delo v skupinah po štiri/razdelitev (dva nizozemska in dva slovenska dijaka). (Priloga 4)

b) Vsaka skupina uporabi pametni telefon ali tablični računalnik za: 1. iskanje terminologije (oznake za hrano, ki je proizvedena na naravni način glede na evropske standarde) in razlago; 2. razlago različnih oznak na prehranskih izdelkih (npr. geografsko poreklo, ekološki način, integrirana pridelava); 3. razlago pomena kratic (FAO, GMO, WHO ...).

c) Refleksija rezultatov. Vsaka skupina poroča o rezultatih dela. Zaključek je narejen z vnaprej pripravljeno ppt predstavitevijo.

- Korak 3. Pomen raznovrstnega sadja

Dijaki napišejo imena različnih vrst sadja (zelenjave) določene barve in utemeljijo pomen ter vpliv pomembnih snovi (antioksidantov) v sadju in zelenjavi na človekovo zdravje. (Priloga 5)

Pomembno: Vsaka barva ponuja različne ugodnosti in prednosti za naše zdravje. Če želimo dobiti vse ugodnosti, ki ga sadje ponuja, potem je potrebno jesti sadje in zelenjavo vseh barv.

Dijaki so aktivno vključeni v predavanje, ki je pripravljeno kot ppt predstavitev. Dopolnjujejo in zapisujejo imena različnih vrst sadja (zelenjave) določene barve in si zapišejo pomen barvil (z antioksidativnim učinkom). Zapišejo lahko tudi posledice v primeru pomanjkanja določenih snovi (vitaminov, mineralov, antioksidantov).

- Korak 4. Evalvacija in refleksija

a) Dijaki odgovorijo na vprašanje preglednice (Korak 1) "Kaj so se znotraj uvodne teme o hrani in z njo povezano trajnostjo naučili?"

b) Dijaki rešujejo/preverjajo pridobljeno znanje na zabaven način z uporabo IKT (igranje kviza v programu Kahoot). Refleksija rezultatov.

- Zaključek:

a) Možen je ogled dveh kratkih videofilmov:

<https://www.youtube.com/watch?v=pk1d7vBBvnE>

<https://www.youtube.com/watch?v=VcL3BQeteCc>

b) Dijaki zapišejo zaključke na temo "Sadje in njegov vpliv na zdravje".

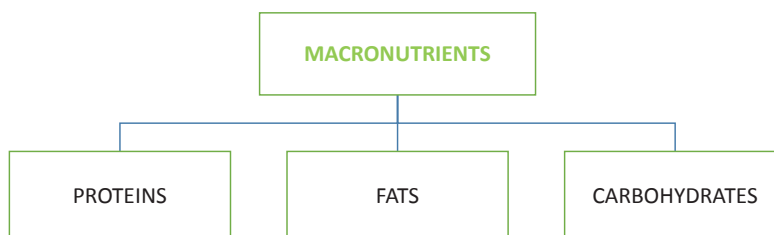
c) Dijaki v skupinah po šest pripravijo povzetek dejavnosti, ki so kasneje predstavljene na spletni strani šole in v skupini "Food and sustainability" na Facebooku.

Delovni material: pripravljene priloge za dijake, ppt predstavitev in kviz (Kahoot).

Priloga 1:
Project topic introduction: **FOOD and SUSTAINABILITY THRIVE (FAST)**

Priloga 2:
FOOD VOCABULARY

1. Proteins

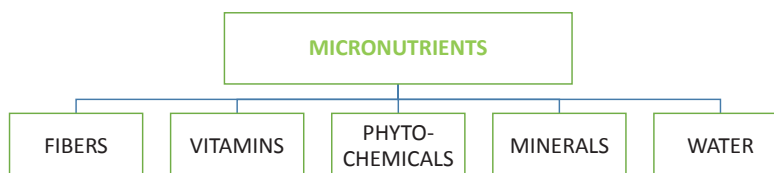
- from animals (dairy products, meat):
- from plants:

2. Fats

- from plants (oils, nuts):
- from animals (meat and dairy products):

3. Carbohydrates (simple and complex)

- Chemical formula for glucose (blood sugar)/fructose (fruit sugar):
- Chemical formula for sucrose (table sugar):
- Complex sugars: starch, cellulose

Vitamins:

- Water soluble:
- Non-water soluble:

Minerals:

Priloga 3:
GROUP WORK

Work in groups of six. In each group there should be three Slovene and three Dutch students.

Discuss the following topics and take notes.

- Traditional country dishes. Which traditional Dutch and Slovene dishes do you know? Choose six of them and write down their names. Then describe one of the well known Dutch & Slovene desserts.
- What advice would you give on a healthy balanced diet?
- Think of some disadvantages of eating fast food.
- In your opinion, what is *sustainable* food?

Priloga 4:

Project topic: E-RESEARCH LABELS FOR NATURALLY PRODUCED FOOD ACCORDING TO EU FOOD STANDARDS

TERMINOLOGY	EXPLANATIONS

LABELS	EXPLANATIONS
	
	
	
	

ABBREVIATIONS	EXPLANATIONS
FAO	
GMO	
WHO	

Literatura

Lazar, J. (2015) Delo z besedilom pri CLIL-u kot spodbuda za razvoj bralnih strategij. Študija o pouku zgodovine v tujem jeziku. *ANALI PAZU HD*, let. 1, 2: str. 107–117.

<http://www.education.com/science-fair/article/vitamin-c-in-fruit-juice/>

https://en.wikipedia.org/wiki/Theory_of_multiple_intelligences

<http://www.kis.si/en/>

www.outreach.canterbury.ac.nz/chemistry/documents/vitaminc_iodine.pdf

www.onestopenglish.com

<https://www.pinterest.com/explore/fruit-creations/>

www.schoolnutritionandfitness.com/

<http://www.kis.si/en/>

Priloga 5:

THE COLORS OF HEALTH

Name some varieties of blue/purple fruits.		What kind of benefits do blue/purple fruits offer?
Name some varieties of green fruits.		What kind of benefits do green fruits offer?
Name some varieties of white/brown fruits.		What kind of benefits do white/brown fruits offer?
Name some varieties of yellow/orange fruits.		What kind of benefits do yellow/orange fruits offer?
Name some varieties of red fruits.		What kind of benefits do red fruits offer?